

„Reșița”

înnaintea Camerei

●
Cuvintare ținută în
ședința Camerei de
+ la 14 Iulie 1921 +

de

N. IORGA

BUCUREȘTI

Tipografia „Cultura Neamului Românesc”

1921

„Reșița”

înnaintea Camerei

●
Cuvîntare ținută în
ședința Camerei de
+ la 14 Iulie 1921 +

de

N. IORGA

BUCUREȘTI

Tipografia „Cultura Neamului Românesc”

1921

„REȘITA“ înaintea Camerei

(Cuvîntarea d-lui N. Iorga în ședința
de la 14 Iulie a. c.)

D. N. Iorga: Domnilor, obiceiul la proiecte de legi de o importanță cu mult mai mică decît importanța acestui proiect de lege era ca totdeauna să se audă și represintanții deosebitelor grupuri politice. Dar d-voastră nu voiți să se audă glasul domnului Maniu și al meu. Noi luăm act de aceasta: ni rămîne să apreciem după conștiința noastră motivele pentru care ni luați cuvîntul; dar nu veți putea să ne împiedecați să discutăm articol cu articol în cazul cînd veți închide discuția, și nu știu dacă dv. veți cîștiga vorbindu-se de șese ori în loc să se vorbească mai scurt odată. Ră-

mîne Camera să hotărască dacă ni acordă cuvîntul spre a vorbi la discuțiunea generală sau la articole.»

Se pune la vot cererea pentru închiderea discuției generale și se primește.

D. *Eusebie Popovici*, vice-presedinte al Adunării: D. Iorga are cuvîntul.

D. *N. Iorga*: Onorată Cameră, la articolul 1, pe foaia de hîrtie care o am înaintea, stă redacțiunea făcută de fostul ministru al Industriei și Comerțului și în față se găsește redacțiunea ulimă, care ni se înfățișează nouă spre votare.

În întăiul proiect este vorba de ministrul însuși al Industriei și Comerțului, care este autorizat, el, ca, împreună cu alte persoane sau societăți, să constituie o societate românească pentru exploatarea usinelor și a domeniului «Reșiței», din tovarăgia cărora au fost de urmă excluse, prin proiect, Huniedoara și Cugirul. Pe lîngă aceasta, în întăia formă, acela care a fost

schimbată, se explică de ce ministrul Industriei și Comerțului, represintînd Statul român, s'a amestecat în această afacere pentru a-i da un caracter deosebit de caracterul din trecut. Societatea era obligată să înființeze și să instaleze, după indicațiunile și controlul Ministeriului de Războiu — ceteșe după textul însuși — «o fabrică de arme, munițiuni» și așa mai departe, — urmează fabrica specială de materiale pentru industria petroliferă, tot după indicațiile ministrului Industriei și Comerțului.

Prin urmare, în prima concepție era vorba, nu de o societate «românească», ci de Statul român, care, în dorința de a avea o fabrică de arme pe teritoriul său, și în dorința de a avea tot ce este necesar industriei petrolului, pentru aceasta, din aceste motive bine determinate, intervenia în existența societății atrăine pe care a găsit-o pe teritoriul său, și Statul, și nu o societate, era acela care lua asupra-și mersul mai departe al acestei instituții.

Ce puneți d-voastră în față ? Puneți în față că Ministeriul Industriei și Comerțului «este autorizat să consimtă la formarea unei societăți anonime pe acțiuni», care e «Reșița», iar, în ce privește fabrica de arme, ea dispăre, cealaltă îndatoriri ale fabricii fiind trecute la un articol pus, pur și simplu de formă, ceva mai departe.

Între o concepție și cealaltă este o foarte mare deosebire, și anume deosebirea este în favoarea fostului ministru al Industriei și Comerțului și în defavoarea aceluia care schimbă cu desăvârșire caracterul legii. (Aplause din partea Federației.)

Și iată de ce. În întâia formă, este un principiu care se poate dezvolta, iar în cealaltă formă nu este nimic decât patronarea de Stat, care se umilește, «consimțind» și «asistând» numai, și strecurându-se, fiindcă, de și numai «consimte» și «asistă», delegă patru bieți delegați în Consiliul de administrație. Iată de ce, în această altă concep-

știne, Statul, unit, nu îndeplinește chemarea pe care putea s'o îndeplinească după concepția de la început.

Domnilor, noi am venit acolo, în Banat, târziu, mai târziu decât doriam noi; am găsit multe lucruri care se schimbaseră și care, dacă eram acolo de la început, evident că nu s'ar fi schimbat. Am găsit acolo și o foarte puternică societate.

S'au ridicat de aici, de la tribuna Camerei, imnuri pentru societatea «Reșița», o societate din cele mai puternice din Europa. În expunerea de motive se arată care este valoarea pe toate terenurile a acestei societăți, și în această privință nimeni nu are nimic de zis. Evident, o societate foarte puternică, avînd la dispoziția sa usine, care sînt printre cele mai însemnate din Europa, conduse de tehniciani de cea mai mare valoare, cari ei, și astăzi, conduc. Puteți să li puneți zece consilii de administrație și cu

toți politicianli din Țara Românească ; acolo ei conduc și vor conduce, după datina lor și după interesele lor, ca foști naționali ai Statului ungar. (Aplause prelungite din partea minorității.)

Cine erau proprietarii acestei mine ?

Ultați-vă numai în ce termeni naivi este redactat art. 1, care lasă această societatea «proprietarilor», iar «exploatarea» trece la societatea căreia-i «consimte» și pe lângă care există Statul român.

«Ministrul Industriei și Comerțului este autorizat ca, împreună cu alte persoane sau societăți, să constituie o societate românească pentru exploatarea usinelor și domeniului Reșița, proprietatea societății austro-ungare privilegiată ale drumurilor de fier ale Statului».

Chiar forma arată din ce... usină, cu aceste două greșeli de gramatică, a ieșit articolul. (Aplause din partea minorității.)

Ei l-au făcut. Întăia oară sistem chemați să votăm o lege care este făcută de interesați, și

acești interesați nu aparțin măcar națiunii noastre. (Aplause din partea minorității.)

Ce putem noi face față de aceasta? Întăiu trebuie să răspund la o altă întrebare: ce reprezintă din punctul de vedere național usinele de la Reșița? O spun ei singuri: «proprietatea societății austro-ungare privilegiată ale drumurilor de fier ale Statului». Ați înțeles. Prin urmare însemnează o societate austro-ungară, societate austro-ungară care, cu personalul tehnic care există și acum, a ajutat esențial războiul împotriva noastră, cu directorul ei și cu toți ceilalți. (Aplause prelungite din partea minorității.)

Se va zice: capitalul frances e dedesupt. S'au cerut probele că acest capital este frances. Dar să admit că acest capital este frances, și să mi se dea voie, în loc de argument, să aduc o comparație. Să presupunem că, pe teritoriul alsacian, Statul frances ar fi găsit usine, care ar fi servit Germanilor în

războiul pe care l-au purtat
contra Franței. (Aplause din
partea minorității.) La regula-
rea de socoteli s'ar fi zis: da,
directorul este German, Franța
l-ar fi menținut; personalul teh-
nic este german, Franța l-ar fi
menținut, fiindcă a declarat că
are cele mai bune sentimente
pentru națiunea franceză, pen-
tru viitoarele războaie, posibile,
ale națiunii franceze. Iar, în ce
privește capitalul, s'ar fi zis: este
un capital italian sau american.
Dacă credeți dv. că Statul fran-
ces s'ar fi lăsat prins de această
momeală a presupusului capi-
tal, nedovedit, italian sau ame-
rican..

Dar să zicem că într'adevăr
capitalul acesta este francez. În
Franța oricine recunoaște două
elemente: un suflet al națiunii
care nu este în capitalul aven-
turier ce colindă lumea, și un
capital aventurier francez, care
nu este în sufletul națiunii fran-
ceze. (Aplause prelungite din
partea minorității.)

Cu aceasta crede cineva: cu

presupusul capital francez, cu Consiliul de Administrație în care s'au prins o mulțime de persoane — pe care să-mi dea voie, ca un omagiu adus inteligenței lor, să nu le cred naive — ce poartă o stampilă foarte evidentă, arătându-se în același timp și locul înalt pe care-l ocupă în ierarhia partidului lor, crede cineva că declarațiunea d-lui Velth, un eminent specialist, pe care nu l-aș stima dacă ar uita trecutul și dacă s'ar preface în fabricant de arme al Statului român în contra Ungariei, căreia-i aparține inima sa, crede cineva că, cu lucrurile acestea, a isprăvit total cu trecutul Reșiței? Puneți un tricolor mare acolo. În umbra tricolorului începe exploatarea consacrată intereselor, azi economice, mine militare, ale Statului român.. Să-mi dați voie, d-lor, să nu admit această naivitate, încă odată din respect pentru inteligența aceloră cari aduc astfel de argumente.

Și, d-lor, aduc un cas. Acum

cîteva săptămîni la Tirgu Jiiului, fiind vorba de o vizită a Ligei Culturale la Petroşani, a venit o delegație cu o invitație pe care am refuzat să o primesc. De ce? Era compusă, d-lor, din doi funcționari romîni, din preotul de la Petroşani, pe care-l cunosc foarte bine, de mult, căci era un Romîn viteaz încă de pe timpul cînd o asemenea atitudine nu era o reclamă electorală, și din directorul minelor, care a încercat să-mi vorbească în franțuzește, iar eu de la început și până la sfîrșit i-am vorbit, după dreptul meu de a-i vorbi și obligația lui de a mă asculta, nemțește. Directorul de la Petroşani era evident stăpînul celorlalți, și, cînd am văzut figura umilă a oamenilor noștri și am ascultat cuvintele directorului, cînd am apreciat tonul în care vorbea el, am înțeles că, peste tricolorul, care ar filii pe fiecare casă din Petroşani, duhul unguresc stăpînește acolo, atîta vreme cît oamenii Ungariei se

vor găsi stăpîni acolo. (Aplause pe băncile minorităţii.)

D. V. Slăvescu: Îmi daţi voie, d-le Iorga.

D. N. Iorga: Nu am nimic cu d-ta. (Intreruperi pe băncile majorităţii.)

D. C. Renea: Eşti neruşinat, d-le Slăvescu.

D. Al. Oteteleşeanu: De ce insulti, d-le Renea?

D. N. Iorga: Nu ai, d-le Slăvescu, nicio cădere să te amesteci, şi de aceea cer d-lui preşedinte să-ţi interzică a întrerupe cuvîntarea mea.

D. C. Davila: D. Miţă a întrerupt pe d. preşedinte al Consiliului, d-le Iorga?

D. N. Iorga: Nici d-ta nu ai nicio cădere.

D. C. Davila: Dar Miţă avea cădere?

D. N. Iorga: Nu mă priveşte. Dar, în sfîrşit, vorbiţi.

D. V. Slăvescu: D-le Iorga, dacă mă ascultaţi, era mai bine. Voiam să spun că atît e de adevărat ce afirmaţi, încît voiam să completez ca acel preot şi cei

doi delegați cari au vorbit cu d-voastră erau membri ai partidului liberal din Petroșani.

D. N. Iorga : Am auzit, și nu mă privește.

D-lor, continuu. Fiecare este liber să strecoare într'o discuție fără interes o întrerupere cu interes, și este liber să strecoare în mijlocul unei discuții care ar putea să aibă un interes o întrerupere fără niciun interes.

Prin urmare, d-lor, revenind, Statul român putea să se instaleze acolo la Reșița. În privința mijloacelor cum putea să se instaleze sînt multe de zis, dar în niciun caz Statul român nu trebuia să se instaleze, nici la Reșița, nici aiurea — și aceasta o spun pentru toată lumea —, supt acea formă periculoasă pentru viitorul nostru care este acțiunea personală, de grupare sau de partid. În privința aceasta inovații nu sînt numai aicea: inovații sînt, cel puțin de douăzeci de ani, pretutindeni în viața noastră politică. Luați consiliile de administrație ale tuturor

societăților. Veți vedea că sînt societăți liberale, societăți conservatoare, că partidele, care și-au disputat singurul lucru pe care aveau dreptul să și-l dispute, adică Guvernul țării, că partidele s'au amestecat pentru a cîștiga acel domeniu economic care trebuie să fie al nației întregi și numai al nației întregi. (Aplause prelungite în rîndurile minorității.)

Domnilor, Ardealul nu a fost desrobît în actul al cincilea prin armele romîne, ci a fost desrobît prin voința cetățenilor săi, dar nu e mai puțin adevărat că în primul act al răsboiului țarina Ardealului s'a umplut adînc cu sîngele ostașilor noștri. (Aplause pe băncile minorității.)

Ei nu s'au bătut și nu au perit acolo pentru ca unii și alții să considere economia Ardealului ca un teren în care să se plaseze acțiunile guvernanților de ieri și ale celor de astăzi. (Aplause prelungite în rîndurile minorității.)

A reclama posesiunea Ardea-

lului supt toate raporturile pentru poporul român, iar nu pentru parasiții săi, este datoria oricărui patriot. (Aplause pe băncile minorității.)

Dar eu rog pe oricine amestecă în domeniul economic interesele de partid să se gîndească la un exemplu istoric, teribil.

La 1871, Germania, Imperiul restaurat, s'a așezat pe base sănătoase, într'un timp cînd viața economică nu năpădise în organizațiile de partid, nu se aservise Statul german pornirilor cuceritoare ale capitalului intrupat într'unul sau altul, într'o grupare sau alta.

Au trecut cîteva decenii. La 1914, în Iulle, d. Ioan Brătianu mă întreba ce cred despre rezultatul ultim al războiului. Și, domnilor, i-am răspuns: rezultatul ultim va fi cel pe care-l arată sănătatea morală a poporului german. Poporul german idealist a cîștigat pe 1871; poporul german în vînătoare de plasări avantajoase a capitalu-

rilor, poporul german în care fiecare grupare, fiecare individ caută să întrebuinteze Statul ca să se folosească pentru interesele sale materiale, a dat pe 1919. (Aplause pe bancile minorității).

Și s'a văzut acest lucru: cînd Statul german a fost la pămînt... (d. Papacostea rîde.)

Vi se pare ridicol, domnule...

D. *Tilică Ioanid*: Popescu.

D. *N. Iorga*.. Domnule Popescu. Este liber să se recomande fiecare și cu numele său, și cu inteligența sa, și cu educația sa. (Aplause pe băncile minorității, zgomot, protestări, murmure ostentative pe băncile majorității pentru a împiedeca pe orator să vorbească.)

Domnule președinte, ce este aceasta, Cameră, sau ce este alta? Tolați dv. aceasta?

D. *P. Papacostea*: La mine v'ați adresat, domnule Iorga?

D. *N. Iorga*: Da, la d-ta.

D. *P. Papacostea*: N'am rîs de ce spuneți dv.

N. Iorga: Erai într'o vecină-

tate care îți putea da destule subiecte de rîs fără să ai nevoie să te uiți la mine.

Domnule președinte, felul cum se desvoltă discuțiunea aceasta în Cameră va servi cîndva ca un document, ca să arăte în ce hal de înjosire a ajuns acest Parlament. (Aplause prelungite pe băncile opoziției.) (Majoritatea mormăie în cor spre a acoperi cuvintele oratorului.)

Auziți, domnule președinte, urletele acestea! (Zgomot, tumult.)

O voce: ...conferință (nu se aude.)

D. N. Iorga: Conferințele, dacă le-ai fi ascultat, ai avea mai multă înțelegere decît aceia pe care o dovedești. (Aplause pe băncile minorității.)

Și, domnilor, în 1918, cînd a fost să se vîndă averea Statului german, s'au presintat pentru a o cumpăra în condițiuni ieftene acei cari erau obișnuiți cu un sistem pe care l-au practicat și alții, dar pe care nimeni nu l-a practicat atît de desprețuitor pentru opinia publică sănătoasă

ca dv. (Aplause prelungite pe băncile minorității, corul de murmure se întetește pe băncile majorității.) (Protestări pe băncile minorității, în contra atitudinii majorității.)

Va veni vremea cînd se va ridica din nația aceasta, pentru a trage foloase din toate jertfele ei, un Hugo Stinnes fără geniu, pe care-l puteți găsi foarte ușor între îndrăzneții d-voastră. (Aplause pe băncile minorității; corul de murmure intensificat pe băncile majorității.)

Urlați! Este singurul fel în care puteți să vă faceți auziți! Dar noi, cari am căutat să facem din Statul român un templu, avem dreptul să vă spunem cu tot desprețul nostru: afară! afară! afară vînzătorii din templu! (Aplause îndelung prelungite, strigăte repetate de bravo pe băncile minorității. Ilaritate pe băncile majorității.)

Voci: Schuller! Rușine! Patronul lui Velth!
